

Olisiko kantagermaanissa sittenkin suomalais-ugrilaista ääntämistä?

Kalevi Wiik

Tieteessä tapahtuu 8/1997:ssä oli Petri Kallion, Jorma Koivulehdon ja Asko Parpolan yhteisartikkeli "Kantagermaanin suomalais-ugrilainen substraatti": perusteeton hypoteesi, jossa kirjoittajat arvostelevat hypoteesiani, jonka mukaan kantagermaanin ääntämisessä olisi havaittavissa suomensukuisten kielten (uralilaisen ja suomalaisugrilaisen kantakielen) vaikutusta. Kirjoittajat perustavat kritiikkinsä pääasiassa Tieteessä Tapahtuu -lehden 4/1997 artikkeliini.

He ovat kirjoittaneet artikkelinsa aika aggressiiviseen sävyyn, joten ilmeisesti esittämäni ajatukset ovat loukanneet heitä. Tämä ei ole ollut tarkoitukseni. Tarkoitukseni on ollut aivan toinen. Niinpä viime lokakuun Lammin symposiumin välillä ehdotin erään aika kiivaan keskustelun jälkeen professori (nyk. emeritus) Jorma Koivulehdolle, että koettaisimme joskus tavata Helsingissä ja pohtia, kuten sanoin, "kahvikuppien yli", minkälaisiin ajatuseroihin kahden vastakkaisen rintaman väliset mielipide-erot loppujen lopuksi perustuvat. Koivulehto ei osoittanut mielenkiintoa ehdotustani kohtaan. Ehdotukseni perustui siihen, että kahden rintaman edustajien välillä on niin paljon väärinymmärtämiä, joiden oikaiseminen esimerkiksi artikkeleja ja niiden vastineita kirjoittamalla on turhan työlästä ja usein hedelmätöntäkin.

Toivon vilpittömästi, että ajatukseni eivät loukkaa kolmea kirjoittajaa. Joudun kyllä joissakin kohdissa heitä hiukan toverillisesti ojentamaan. Niinpä olisin toivonut, että he olisivat lukeneet ennen artikkelinsa kirjoittamista Itämeri-artikkelini, jolla tarkoitan Kyösti Julkun toimittaman *Itämeri – eurooppalainen maa* -kirjan sivujen 75–103 artikkeliani. Itämeri-kirja ilmestyi ennen Lammin symposiumia viime syksynä, ja siinä oleva artikkelini on toistaiseksi laajin ja vähiten yleistajuinen näistä asioista suomenkielellä kirjottamani artikkeli. Jos he olisivat lukeneet tämän artikkelini, heidän oma artikkelinsa olisi ollut huomattavasti lyhyempi; käsittelen näet Itämeri- artikkelissani monia niistä asioista, joiden käsittelemättä jättämisestä kirjoittajat minua moittivat.

Kun seuraavaksi esitän omat käsitykseni kolmen kirjoittajan väitteistä, keskityn kaikkein konkreettisimpiin asioihin eli niihin väitteisiin, joita kirjoittajat esittävät minun hypoteeseistani urallaisesta/suomalais-ugrilaisesta ääntämisestä kantagermaanissa.

Käsittelen asiat samassa järjestyksessä, jossa ne esiintyvät kolmen kirjoittajan *Tieteessä tapahtuu 8/1997:n* artikkelissa.

1. ja 2. Painon kiinteytyminen ensimmäiselle tavulle ja painon sentraalistuminen

On tunnettua, että paino oli vanhastaan ensimmäisellä tavulla paitsi urallaisessa kantakielessä myös mm. baskissa. Alkuperäisyyttä oli todennäköisesti koko Pohjois-Euroopassa (joka oli kantauralin aluetta) ja koko Länsi-Euroopassa (joka oli kantabaskin aluetta). Oman käsitykseni mukaan uralin alkuperäisyys heijastui mm. kantagermaanin alkuperäisyyteen; Baskin alkuperäisyys on todennäköisesti sitä, jota tavataan myöhemmin mm. kelttiläisissä ja itäaialaisissa kielissä. Oleellinen kysymys on: miksi koko pohjoinen ja läntinen Eurooppa (se alue, jonne mm. Marek Zvebilin mukaan maanviljelys ja karjanhoito levisivät ennemmin kulttuurin kuin väestöjen leviämisenä) oli alkuperäisyyden aluetta? Tämä alue on edellä sanotun perusteella se alue Eurooppaa, jonka väestöt kokivat maanviljelyksen saapuessa kielenvaihdon; pohjoisessa kielenvaihto oli $U > IE$ ja lännessä $B > IE$ (jossa $B =$ baski). Jos käytävissä olisi vain painoa koskevaa tietoa, olisi yhtä mahdollista, että kantagermaanin alkuperäisyys perustuisi baskin kuin uralin painoon. Koska kuitenkin muut kuin alkuperäisyys viittaavat kantagermaanissa pikemmin uraliseen kuin baskilaiseen substraattiin, on luonnollisempaa pitää myös alkuperäisyyttä urallaisena pikemmin kuin baskilaisena substraattina. Olisihan outoa, jos germaanin alkuperäisyys olisi baskilaista, mutta sen monet muut piirteet urallilaisia.

Kirjoittajakolmikko kirjoittaa, että "myös ajoitukseltaan painonsiirros on liian myöhäinen, koska pääosa sen aiheuttamista sisä- ja loppuheittoista on tapahtunut ajanlaskun alun jälkeen". Esitykseni läpikäyvässä piirteessä on ajatus, että monet äänneominaisuudet (mm. painon sentraalistuminen, joka heijastuu mm. vokaalien heittymisiin) on vähittäinen ilmiö, joka alkaa vähäisenä foneettisena piirteenä ja joka myöhemmin kielirajan siirtyessä yhä pohjoisemmas koko ajan voimistuu. Jossakin vaiheessa ilmiöt tulevat niin voimakkaiksi, että ne fonologistuvat ja tulevat tiedostetuiksi. Kirjoittajakolmikko puhuu tästä fonologistumisvaiheesta, itse puhun "idullaan olevasta" (ei-fonologisesta ja tiedostamattomasta) ilmiöstä.

Kirjoittajien mukaan kantagermaanin alkuperäisyys ei voi olla "uralilainen tai ylipäänsä mikä tahansa muukaan substraattipiirre". Väite on rohkea. Sen mukaan painon siirtyminen alkuun olisi siis germaanisen kielen sisäistä kehitystä. Itse ajattelen näin: kun jossakin kielessä paino kaikissa sanoissa siirtyy alkuun, on aina ensin hyvä kysyä, mikä on se kieli, jonka puhujat eivät ole oppineet panemaan painoa eri sanoissa eri tavuille, vaan ovat yleistäneet painon kaikissa sanoissa määrätavulle. Tämän tyyppisistä painon yksinkertaistamista on lähikielissämme esimerkiksi runsaasti (esim. Aunuksen venäjä ja lätti), ja sitä tavataan myös, kun me suomalaiset opetamme vieraiden kielten painotusta.

Kirjoittajien väite panee onastelemaan, että he eivät yllensä hyväksy sitä, että kantagermaani olisi lohjennut indoeurooppalaisesta kantakielestä jonkin muun kielen vaikutuksesta. Olen saanut sen käsityksen, että kirjoittajien mielestä kantagermaanin lohkeaminen on tapahtunut kielen omien sisäisten kehitysten pohjalta.

3. Vernerin laki

Selitykseni on samantapainen kuin Lauri Postin, mutta ei sen kanssa identtinen. Kirjoittajat ovat oikeassa sanoessaan, että "Wiikin selitys poikkeaa täysin indoeuroopeisten ja germanistien perinteisestä kannasta". Miksi kirjoittajat eivät edes yritä kumota selitystäni muulla kuin sillä, että se on uusi?

Sallittaneen, että havainnollistan omaa Vernerin lakiani vielä kerran mahdollisimman kansantajuisesti (ja samalla todella perinteisestä poikkeavasti): Käytän apunani nykyenglannin ääntämistä. Kun englannin puhuja ääntää sanan *tattoo* (jossa paino on 2. tavulla), hän ääntää voimakkaamman aspiraation jälkimmäiseen kuin edelliseen *t*hen. Jos pyytää häntä siirtämään tämän sanan painon 1. tavulle, hänellä on käytävissään monia foneettisia keinoja. Niinpä hän ääntää nyt 1. tavun vokaalin pidempänä ja "puhtaampana", ja mikä oleellista, hän heikentää 2. tavun alussa olevan *t*n aspiraatiota. Hän ikäänkuin tietää, että painottomassa tavussa ei saa ääntää kovin voimakasta aspiraatiota. Samantapainen voimakkaasti äännettyjen klusiilien heikentäminen tapahtui vastaavassa tilanteessa kantagermaanissa, kun paino oli saatava 1. tavulle.

Heikennys oli niin selvää, että klusiili alkoi ääntyä jonkin verran soinnillisena. Puhujat eivät silloinkaan olleet (kuten eivät englanninkielisetkään nykyään) tietoisia siitä, että he käyttivät klusiilin heikentämistä yhtenä painon korrelaattina. Kysymyksessä oli klusiilien kannalta tiedostamaton, alofoninen, vaihtelu. Vasta myöhemmin heikosti äännetty klusiilit fonologistuivat itsenäisiksi foneemeiksi, ja vasta tässä vaiheessa Vernerin laki kai kirjoittajien mielestä "oikeastaan syntyi".

4. Konsonanttien ääntymäpaikkojen yhteenlankeaminen

Kirjoittajat ovat oikeassa siinä, että germaanissa lankesivat yhteen palataalit ja velaarit ja että labiovelaarit jäivät sulautumatta. Velaarinen ja labiovelaarinen sulautuminen kuuluu sen sijaan mm. kantabaltin ja kantaslaavin äänne muutoksiin. Kaikille näille sulautumisille yhteistä on se, että ääntymäpaikkojen lukumäärä pienenee urallilais-/suomalais-ugrilais-tyyppiseksi.

5. Syllabiset resonantit

Sen väitteen todistusvoima, jonka mukaan syllabiset resonantit olisivat hajonneet vokaalin ja resonantin jonoiksi nimenomaan urailaisten vaikutuksesta, on kirjoittajien mukaan "yhtä tyhjän kanssa". Olen samaa mieltä ja sanon tämän *Itämeri*-artikkelissani (s. 95–96) näin: "Syllabiset resonantit ovat kielissä verraten harvinaisia, joten monen muunkin muinaisen kielen kuin U/SU kantakielen puhujat saattoivat vaikuttaa kantagermaanin syllabisten resonanttien hajoamiseen. Koska syllabiset konsonantit ovat universaalisesti verraten tunnusmerkisiä, ei ole mahdotonta sekään, että syllabisten resonanttien hajoaminen olisi tapahtunut kielensisäisenä kehityksenä."

6. Medioiden äänneensiiros eli soinnillisten klusiilien soinnin menetys (esim. *b > p*)

Kirjoittajat pitävät "moraalisesti arveluttavana" sitä, että *Helsingin Sanomien* artikkelissani "tyydyn esittämään vain tämän yksityiskohdan äänneensiiroksesta jättäen tenuukset ja aspiraatat rauhaan". Totuuden nimessä minun on myönnettävä, että mainitusta yleistajuisesta sanomalehtiartikkelista jätiin ymmärrettävistä syistä pois paljon muitakin tärkeitä asioita.

Perustelen sitä, että käsittelen (Jean Fourquet'sta ja monista muista poiketen) soinnillisten klusiilien soinnin katoa ja soinnittomien klusiilien frikatiivistumista (esim. *p > f*) erikseen, vaikka myönnänkin ko. kaksi muutosta kuuluvat samaan "Grimmin lakiin". Kirjoittajat eivät hyväksy ajatustani, että pidän kantaindoeurooppaan soinnittomia klusiileja (esim. klusiilia *lt*) foneettiselta laadultaan voimakkaasti äännettynä eli aspiraation (oik. myös frikaation) sisältävinä. Mutta juuri esittämälläni tavalla asia on germaanisissa kielissä nykyäänkin: Germaanisissa soinnittomissa klusiileissa okklusiota seuraa usein soinniton vaihe eli "aspiraatio" (oik. aspiraatio+frikaatio), jonka suomalaiset kielenoppijat myös helposti havaitsevat; vrt. suomalaisten kieltenopettajien tapa opettaa germaanisten kielten klusiilit niin, että niiden loppuum äännetään *h*.

Kirjoittajat saavat väitteeni näyttämään erityisen mahdottomalta, kun he väittävät minun olettavan "kantaindoeurooppalaisten soinnittomien klusiilien tilalle affrikaattoja". Näin en tee, mutta väitän, että po. klusiileissa oli voimakas "aspiraatio", joka foneettisesti reaalistui usein myös frikaationa eli klusiiliin ääntymäpaikalla syntyvänä konkauphänä. Juuri näin on asia monissa nykyisissäkin germaanisissa kielissä: esimerkiksi englannin sanassa *tea* suomalaisten koululaisten tavallinen tunnistus on *ts*. Sen, mitä tarkoitan "affrikaatalla" selitän yleistajuisesti fonetiikan oppikirjassani.

8. Umlaut

Kirjoittajat paheksuvat sitä, että käsittelen vain *i*-umlautia ja jätän *a*- ja *u*-umlautit rauhaan. Näin teen *Tieteessä tapahtuu* -artikkelissani siitä syystä, että artikkeleita oli tyypistettävä eivätkä siihen mahtuneet kaikki haluamani asiat. Olen käsitellyt nämä ilmiöt vähemmän yleistajuisessa *Itämerensuomi*-artikkelissani (s. 95) kohtana "*a*- ja *u*-umlaut". Kaikki kolme umlautia muodostavat kiinteän kokonaisuuden, sillä ne ovat kaikki saman ilmiön, konsonanttien palataalistumisen vs. palataalistumattomuuden, heijastumia.

On totta, että *i*-umlautin selittäminen urailaisen kantakielen vokaalisoinnusta johtuvaksi sisältää oman vaaransa. Kirjoittajat näyttävät tietävän, milloin urailaisen kantakielen *i* muuttui neutraaliksi (eli oikeastaan milloin *taka-i* ja *etu-i* sulautuivat samaksi foneemiksi). Onko kirjoittajilla todella tiedossaan, milloin tämä tapahtui? Itselläni ei ole, josta syystä esitänkin tämän selityksen vain toisena kahdesta mahdollisesta.

Kirjoittajat eivät hyväksy sitä, että pyrin selittämään germaanisten kielten *i*-umlautin seuraukseksi urailaisten konsonanttien liudentumisesta. He esittävät kaksi perustelua: urailaisessa kielessä liudentumista esiintyi vain dentaaleissa (ei muissa konsonanteissa) ja *i*-umlaut on kantagermaania paljon myöhempi äännekuutos. Molempia seikkoja (samoin kuin eräitä muita asiaan vaikuttaneita tekijöitä) käsittelen *Itämeri*-artikkelissani melko yksityiskohtaisesti (s. 93–94). Tässä riittänee, kun sanon, että kielenoppimislanteissa on erittäin tavallista, että kielenilmiö laajenee siten, että sitä aletaan käyttää entistä laajemmin; generatiivissa fonologiassa sanottaisiin, että kysymyksessä on *rule simplification*; kansanomaisesti voi sanoa, että säännöt kyllä opitaan (esim. sääntö "käytä liudentumista"), mutta ei opita sääntöjen poikkeuksia (esim. poikkeusta "älä kuitenkaan liudenna muissa kuin dentaaleissa"). *i*-umlautin ikää koskeva vastaväite on sama kuin niin monessa muussa kohdassa: on kyllä totta, että *i*-umlaut fonologistui vasta "ensimmäisen esikristillisen vuosituhannen jälkipuoliskolla" (kuten kirjoittajat sanovat) tai "ajanjakson 550-1050 jKr. aikana" (kuten itse sanon *Itämeri*-artikkelini sivulla 93), mutta foneettisena ilmiönä se on paljon vanhempi: "Väitänkin, että *i*-umlautin siemen oli olemassa jo kantagermaanisissa" (*Itämeri*-artikkelini s. 93).

Myös tässä niin kuin monissa muissakin kohdissa kirjoittajien ja minun erimielisyytemme perustuu siihen, että kirjoittajat ymmärtävät ilmiöllä vasta sitä vaihetta, jolloin ilmiö fonologistuu; minä puhun vaiheesta, jossa ilmiö on vasta "idullaan" eli pelkästään foneettisena (allofonisena) ja tiedostamattomana ilmiönä.

9. Murtuminen

Taas kirjoittavat vetoavat siihen, että murtuminen tapahtui vasta aikaisintaan 500 jKr., ja vastaukseni on taas sama: tähän aikaan ilmiö fonologistui, mutta todennäköisesti se oli foneettisena ilmiönä olemassa jo paljon aikaisemmin.

Kirjoittajien mielestä koko ilmiön selittämiseksi riittää se, että nimeää sen regressiiviseksi etäassimilaatioksi. Foneetikko tietää, että tämäntyyppiset puhtaat etäassimilaatiot ovat erittäin harvinaisia. Yleensä niissä on mukana välinen äänneistö, eli esim. tapauksessa *eCa > eaCa* vokaalien välinen konsonantti on ääntämykseltään sellainen, että sitä äännettäessä nieluontelo on erityisen ahdas eli *a*-mainen. Ilmiö ei tällöin olekaan kaukoassimilaatiota, jossa vokaali aiheuttaisi muutoksen jonkin matkaa edellään olevassa vokaalissa, vaan kontaktiassimilaatiota, jossa vokaali vaikuttaa edellään olevan konsonantin laatuun ja tämä edelleen edellään olevan vokaalin laatuun. En voi välttyä ajattelemasta, että kirjoittajat ovat oppineet luokittelemaan *eCa > eaCa* -tyyppiset ilmiöt "regressiiviseksi etäassimilaatioksi" ja että he tyytyvät tähän fonetiikan oppikirjasta saamaansa tietoon pohtimatta ilmiötä tämän syvällisemmin.

10. Pitkien ei-korkeiden takavokaalien yhteenlankeaminen

Tieteessä tapahtuu -artikkelissa selitän, että suomalais-ugrilaista kantakielen puhujat korvasivat indoeurooppalaisen pitkän *a.n o*:lla siitä syystä, että heidän omassa kielessään ei ollut pitkää *a*:ta. Kirjoittajat pitävät tätä selitystä "mahdollisena", mutta katsovat "vielä todennäköisemmäksi" sen, että suomalais-ugrialaisten olisi pitänyt korvata pitkä *a* vokaalisysteeminsä ainoalla (ehkä "puolitoistakertaisella") *a*:lla.

Suhtaudun selitykseeni, jonka annoin *Tieteessä tapahtuu* -artikkelissani, hiukan epäroiden. Kirjoittajat olisivat voineet huomata tämän, jos he olisivat lukeet *Itämeri*-artikkelini. Palaan asiaan seuraavassa kohdassa.

11. *a:n* ja *o:n* yhteenlankeaminen

Kirjoittajat eivät usko, että kantauralin *a* olisi ollut labiaalinen eli siis oikeastaan *ä*. Heidän perustelunsa on yleisfoneettinen eli se, että "*a.n* oppositioparina oli illabiaalin *ä*". Tässä on hyvä luoda silmäys vaikkapa Tampereen murteeseen, jossa väljien pitkien vokaalien parin muodostaa juuri labiaalinen *a* eli *ä* ja illabiaalin *ä*; vrt. tamperelaisen ääntämiä sanoja *vaara* = "*väära*" ja *väärä*. Sen, että vokaalisysteemin väljin takavokaali todella monissa kielissä on labiaalinen *ä* eikä illabiaalin *a*, selitän *Itämeri*-artikkelissani (s. 96–97) suurin piirtein näin: kun väljin takavokaali on *ä*, systeemin distinktiivisten piirteiden inventaari on suppeampi, sillä silloin systeemin

takavokaalit eroavat etuvokaaleista erittäin tehokkaasti: kaikki takavokaalit ovat samalla myös labiaalisia, eli niissä on voimassa jakamaton distinktiivinen piirre /takainen+labiaalinen/. Kun tällaista kieltä äidinkielenään puhuva (esim. muinainen uralilainen) opettelee kieltä, jossa kaikki takavokaalit eivät olekaan automaattisesti labiaalisia (vaan *a* on illabiaalinen), hän joutuu suureen vaikeuteen: hänen on opittava hajottamaan oma distinktiivinen piirteensä /takainen+labiaalinen/ kahdeksi itsenäiseksi piirteeksi. Tämä on tunnetusti erittäin vaikeaa.

Väitänkin Itämeri-artikkelissani, että uralilaiset käyttivät indoeurooppalaista kieltä puhuessaan vokaalinlaatua *ä* sekä pitkissä että lyhyissä vokaaleissa. Myöhemmin pitkä *ä* muuttui *o*-maiseksi sen paineen ("työnnön") takia, joka siihen kohdistui *ä:n* suunnalta, ja lyhyt *ä* muuttui *a:ksi* sen paineen takia, joka siihen kohdistui *u:n* ja *o:n* suunnalta (vt. *a*-umlaut).

Kuten edellä ilmenee, kirjoittajien esittämien ja minun esittämieni ajatusten välinen selvän ero koskee aikaa: Kirjoittajat tulkitsevat monien kantagermaanin ilmiöiden syntyneen vastaa siinä vaiheessa, kun ilmiö tulee fonologiseksi ja tiedostetuksi; itse otan huomioon myös ilmiöiden foneettiset ja tiedostamattomat ensivaiheet. Tästä syystä välillämme on erittäin suuri ajallinen "klappi". Monet sellaiset ilmiöt, jotka kirjoittavat tulkitsevat vasta skandinaavisen kantakielen ilmiöiksi, minä tulkitseen jo kantagermaanissa idullaan olleiksi.

Kirjoittajat pitävät ajatuksiani useassa kohdassa väärinä myös sillä perusteella, että ne eivät ole sopusoinnussa perinteisen germanistiikan ja indoeuropeistiikan kanssa. Selvin tällainen tapaus on se arvostelu, jonka kohteeksi Vernerin lain syntyä koskevat väitteeni joutuvat.

Toisaalta on mielestäni ymmärrettävää, että joudun muuttamaan perinteisiä käsityksiä, koska lähtökohtani ovat kokonaan toiset. Jos seuraan vain perinteisiä käsityksiä, en pysty tuomaan asioihin mitään uutta enkä myöskään pysty noudattamaan omia postulaattejani, mm. sitä, että uusia kieliä syntyy kielikosketusten, kaksikielisyyden ja kielenvaihdon kautta (ei niinkään kielen oman sisäisen kehityksen kautta).

Omaa kontaktiteoreettista käsitystäni voidaan havainnollistaa biologiasta lainatulla analogialla: ajattelen uusia kieliä syntyvän pääasiassa "suvullisesti" eli siten, että kaksi kieltä sekoittuvat keskenään; en ajattele niitä useinkaan syntyvän "suvuttomasti" eli siten, että kieli muuttuu toiseksi siinä itsessään olevien kehitystendenssien takia. Sanalla sanoen kysymyksessä on kontaktiteoreetikon ja sukupuumallin kannattajan ero. Jokainen, joka on perehtynyt jonkin tieteenalan erilaisiin katsomustapoihin, tietää, että toisen katsomustavan pukeminen toisen käsitteistöön ja terminologiaan vie usein pahoihin väärinkäsityksiin. Keskustelijoilla ei aina ole edes mahdollisuutta ymmärtää, mitä toinen tarkoittaa.

Koska kirjoittajat perustavat kritiikkinsä pääasiassa *Tieteessä tapahtuu* -artikkeliini, heidän käsittelynsä ulkopuolelle jää suuri osa niistä suomalais-ugrilaisista piirteistä, joita väitän kantagermaanista löytyvän. Tällaisia ovat *Itämeri*-artikkelissani esittämäni "diftongin *ei* oikeneneminen *i:ksi*", "vokaalinmuutos *e > i*", "joidenkin monoftongien diftongistuminen" ja "an ja *a:n* sulautuminen".

Jos kirjoittajien ja minun mielipide-erojen syistä pitäisi löytää vielä joitakin muita erittäin yleisiä piirteitä, uskaltaisin väittää niiden olevan seuraavat kaksi:

- a) Kirjoittajakolmikko on haluton ottamaan huomioon foneettista todellisuutta: jos pieni kärjistys sallitaan, he puhuvat enemmän perinteisistä merkintätavoista/kirjaimista ja perinteisestä terminologiasta kuin foneettisesta todellisudesta.
- b) He ovat haluttomia ottamaan huomioon kielenoppimisen teoriaa ja laajemmin kontaktiteoriaa ja haluavat perustaa ajatuksensa lähinnä lainasanoihin. Tästä seuraa automaattisesti, että he keskittyvät pääasiassa siihen vaikutukseen, joka on tullut mm. juuri lainasanoina indoeurooppalaisista kielistä suomalais-ugrilaisiin. Heiltä jää metodien yksipuolisuuden takia näkemättä "kolikon toinen puoli" eli mm. se foneettinen vaikutus, joka on jäänyt suomalais-ugrilaisista kielistä indoeurooppalaisiin.

Kuten alussa jo sanoin, toivon, että kantagermaania koskevat väitteeni eivät loukkaisi ketään. Katson velvollisuudekseni puuttua kantagermaanin äännejärjestelmää koskevaan pohdiskeluun siitä syystä, että oma tutkimusalani on vuosikymmenet ollut fonetiikka ja vieraankielen oppiminen: uskon näiden alojen tuovan pohdiskeluun uuden näkökulman ja myös yksityiskohtiin liittyvää uutta tietoa.

Kirjoittaja on Turun yliopiston Suomalaisen ja yleisen kielitieteen laitoksen emeritusprofessori.